

3 ئايەت

سۈرە نەسر

مەدەنىدە نازىل بولغان

سۈرە نەسرنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا

يۇقىرىدا سۈرە نەسرنىڭ قۇرئاننىڭ تۆتتىن بىرىگە باراۋەر كېلىدىغانلىقى ۋە سۈرە زەلزەلەنىڭمۇ قۇرئاننىڭ تۆتتىن بىرىگە باراۋەر كېلىدىغانلىقىنىڭ بايانى سۆزلەندى. ئىمام نەسەئى ئۇبەيدۇللاھ ئىبنى ئابدۇللاھ ئىبنى ئۇتبىنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىدۇ: ئىبنى ئابباس ماخا: ئىبنى ئۇتبە! سەن قۇرئاننىڭ ئىچىدە ئەڭ ئاخىرىدا چۈشكەن سۈرىنى بىلەمسەن؟ دېدى. مەن: ھەئە، بىلىمەن. ئۇ ﷻ تائالانىڭ ياردىمى ۋە غەلىبىسى كەلگەن دېگەن سۈرىدۇر (يەنى نەسر سۈرىسىدۇر) دېدىم. ئىبنى ئابباس: توغرا ئىيتتىڭ، دېدى.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللّٰهِ وَالْفَتْحُ ﴿١﴾ وَرَأَيْتَ النَّاسَ يَدْخُلُونَ فِي دِينِ اللّٰهِ أَفْوَاجًا ﴿٢﴾ فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَاسْتَغْفِرْهُ إِنَّهُ كَانَ تَوَّابًا ﴿٣﴾

ناھايتى شەپقەتلىك ۋە مېھرىبان اللە نىڭ ئىسمى بىلەن باشلايمەن اللەنىڭ ياردىمى ۋە غەلىبىسى كەلگەن ۋە اللەنىڭ دىنىغا كىشىلەرنىڭ توپ - توپ بولۇپ كىرگەنلىكىنى كۆرگىنىڭدە (1-2). رەببىڭگە تەسبىھ ئېيتقىن، ھەمدى ئېيتقىن، ۋە ئۇنىڭدىن مەغپىرەت تىلىگىن. اللە ھەقىقەتەن تەۋبىنى بەك قوبۇل قىلغۇچىدۇر (3).

بۇ سۈرىنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۆمرىنىڭ ئاخىرلاشقانلىقىدىن خەۋەر بەرگەنلىكى توغرىسىدا

ئىمام بۇخارى ئىبنى ئابباسنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىدۇ: ئۆمەر مېنى قېشىغا بەدرى ئۇرۇشىغا قاتناشقان چوڭ - چوڭ ساھابىلەر بىلەن بىللە كىرگۈزەتتى. بۇ ئىشتىن بەزى ساھابىلەرنىڭ ئاچچىقى كەلگەندەك قىلىپ: بىزنىڭ بۇنىڭ يېشىدا بالىلىرىمىز تۇرسا، (بىزنىڭ بالىلىرىمىزنى كىرگۈزمەي) نېمە ئۈچۈن بۇنى بىز بىلەن بىللە كىرگۈزدۈ؟ دېدى. ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ: ئۇ بولسا سىلەر كىملىكىنى بىلىدىغان كىشىلەردىندۇر، دېدى. بىر كۈنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئۇلارنى چاقىرتىپ مېنىمۇ ئۇلار بىلەن بىللە كىرىشكە بۇيرىدى. بۈگۈن ئۆمەرنىڭ مېنى چاقىرىشىدىكى مەقسىتى، مېنىڭ قانداقلىقىمنى ئۇلارغا بىر كۆرسىتىپ قويۇش ئۈچۈنمىكەن دەپ ئويلىدىم. ئۆمەر ئۇلارغا: سىلەر اللە

تائالانىڭ: ﴿اللّٰه نىڭ ياردىمى ۋە غەلبىسى كەلگەن﴾ دېگەن سۈرىسىنى قانداق چۈشىنىسىلەر؟ دېدى. ئۇلارنىڭ بەزىسى: اللّٰه تائالا بىزگە غەلبە ئاتا قىلغان ۋاقتتا، بىزنى ئۆزىگە ھەمدى ئېيتىشقا ۋە مەغپىرەت تەلەپ قىلىشقا بۇيرۇدى، دېدى. بەزىلىرى ھېچنەرسە دېمەي شۇك تۇردى. ئاندىن ئۆمەر ماڭا: ئى ئىبنى ئابباس! سەنمۇ (بۇ سۈرىنى) شۇنداق چۈشىنەمسەن؟ دېدى. مەن: ياق، دېدىم. ئۆمەر: (ئۇنداق بولسا) سەن قانداق چۈشىنەنسەن؟ دېدى. مەن: اللّٰه تائالا بۇ سۈرىدە پەيغەمبەرئەلەيھىسسالامنىڭ ئەجلىنىڭ كەلگەنلىكىنى ئۇنىڭغا بىلدۈرۈپ قويدى دەپ قارايمەن ۋە مەن بۇ اللّٰه تائالانىڭ: ﴿اللّٰه نىڭ ياردىمى ۋە غەلبىسى كەلگەن ۋە اللّٰه نىڭ دىنىغا كىشىلەرنىڭ توپ - توپ بولۇپ كىرگەنلىكىنى كۆرگىنىڭدە﴾ دېگەن ئايىتى بولسا، مانا بۇ سېنىڭ ئەجلىڭنىڭ كەلگەنلىكىنىڭ ئالامىتىدۇر. (شۇڭلاشقا سەن) ﴿رەببىڭغا تەسبىھ ئېيتقىن، ھەمدى ئېيتقىن، ۋە ئۇنىڭدىن مەغپىرەت تىلىگىن. اللّٰه ھەقىقەتەن تەۋبىنى بەك قوبۇل قىلغۇچىدۇر﴾ دېگەنلىك بولىدۇ دەپ چۈشىنمەن، دېدىم. ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ: مەنمۇ بۇ سۈرىنى سەن چۈشەنگەندەك چۈشىنمەن، دېدى.

ئىمام ئەھمەد ئىبنى ئابباسنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىدۇ: ﴿اللّٰه نىڭ ياردىمى ۋە غەلبىسى كەلگەن﴾ دېگەن سۈرە چۈشكەندە، پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام: «بۇ يىل جېنىمنىڭ ئېلىنىدىغانلىقىنى كۆڭلۈم تۈيۈۋاتىدۇ» دېدى.

ئىمام بۇخارى ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھاننىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىدۇ: پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام قۇرئاننىڭ بۇيرۇغىنىغا ئەمەل قىلىپ رۇكۇ ۋە سەجدىسىدە: «ئى پەرۋەردىگارمىز اللّٰه! سېنى بارلىق كەمچىلىكتىن پاك دەپ بىلىمىز ۋە ساڭا ھەمدۇسانا ئېيتىمىز. ئى اللّٰه! ماڭا مەغپىرەت ئاتا قىلساڭ»⁽¹⁾ دېگەن دۇئالارنى كۆپ قىلاتتى. بۇ ھەدىسنى ئىمام مۇسلىم، ئىبنى ماجە، نەسەئى ۋە ئەبۇ داۋۇد قاتارلىقلارمۇ رىۋايەت قىلدى.

ئىمام ئەھمەد مەسرۇقتىن ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھاننىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىدۇ: پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام ھاياتىنىڭ ئاخىرقى كۈنلىرىدە: «سېنى بارلىق كەمچىلىكتىن پاك دەپ بىلىمىز ۋە ساڭا ھەمدۇ - سانا ئېيتىمىز. مەن اللّٰه تائالادىن مەغپىرەت تىلەيمەن ۋە ئۇنىڭغا تەۋبە قىلىمەن»⁽²⁾ دېگەننى كۆپ دەيتتى ۋە «پەرۋەردىگارمىز ھەقىقەتەن مېنىڭ ئۈمىتىمدە بىر ئالامەتنى كۆرىدىغانلىقىمنى ماڭا خەۋەر بەردى ۋە مېنى مەن شۇ ئالامەتنى كۆرگەن ۋاقتىمدا تەسبىھ ئېيتىشىمغا ھەمدى ئېيتىشىمغا ۋە ئۇنىڭدىن مەغپىرەت تىلىشىمگە بۇيرۇدى. اللّٰه ھەقىقەتەن تەۋبىنى بەك قوبۇل قىلغۇچىدۇر. مەن ئۇ ئالامەتنى كۆردۈم. ئۇ ئالامەت بولسىمۇ اللّٰه تائالانىڭ: ﴿اللّٰه نىڭ ياردىمى ۋە غەلبىسى كەلگەن ۋە اللّٰه نىڭ دىنىغا كىشىلەرنىڭ توپ - توپ بولۇپ كىرگەنلىكىنى كۆرگىنىڭدە. رەببىڭغا تەسبىھ ئېيتقىن، ھەمدى ئېيتقىن، ۋە ئۇنىڭدىن مەغپىرەت تىلىگىن. اللّٰه ھەقىقەتەن تەۋبىنى بەك قوبۇل قىلغۇچىدۇر﴾ (دېگەن ئايەتلىرىدە بايان قىلىنغان ئالامەتتۇر) دېدى. بۇ ھەدىسنى ئىمام مۇسلىمۇ رىۋايەت قىلدى.

ھەممە ئالىملارنىڭ قارىشىچە ئايەتتە بايان قىلىنغان اللّٰه تائالانىڭ غەلبىسىدىن مەككىنىڭ پەتھى قىلىنىشى كۆزدە تۇتۇلىدۇ. چۈنكى ئەرەب قەبىلىلىرى ئىسلامغا كىرىش ئۈچۈن ئەگەر مۇھەممەد ھەقىقىي پەيغەمبەر بولسا، ئۆز قەۋمىنىڭ ئۈستىدىن غەلبە قىلىدۇ، دەپ مەككىنىڭ پەتھى بولۇشىنى كۈتۈپ تۇراتتى. اللّٰه تائالا پەيغەمبەرئەلەيھىسسالامغا مەككىنى پەتھى قىلىپ بەرگىنىدە، ئۇلار اللّٰه نىڭ دىنىغا توپ - توپ بولۇپ كىردى. ئىككى يىل ئىچىدە ئىسلام دىنى ئەرەب يېرىم ئارىلىنىڭ ھەممە يېرىگە

(1) سۇبھانەكەللاھۇمە رەببەنا ۋە بەھەمدىكە ئەللاھۇمەغفرلى.

(2) سۇبھانەكەللاھۇمە ۋە بەھەمدىكە. ئەستەغپىرۇللاھە ۋە ئەتۇبۇ ئەلەيھى.

ئومۇملىشىپ بولدى ۋە ئەرەبلەرنىڭ باشقا قەبىلىلىرىنىڭ ئىچىدىمۇ ئىسلام دىنىغا كىرمىگەن ئادەم قالمىدى. اللە تائالاغا كۆپ ھەمدۇسانالار بولسۇن!

ئىمام بۇخارى ئەمرى ئىبنى سەلمەنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىدۇ: مەككە پەتھى بولغان ئىدى، ھەر بىر قەبىلە ئىسلام دىنىغا كىرىش ئۈچۈن پەيغەمبەرئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا بېرىشقا ئالدىراشتى. (چۈنكى،) ئەرەب قەبىلىلىرى: مۇھەممەد بىلەن ئۇنىڭ قەۋمىنىڭ ئىشىغا ئارىلاشماڭلار. ئەگەر مۇھەممەد ھەقىقىي پەيغەمبەر بولسا، ئۆز قەۋمىنىڭ ئۈستىدىن غەلبە قىلىدۇ، دەپ ئىسلام دىنىغا كىرىش ئۈچۈن مەككىنىڭ پەتھى بولۇشىنى كۈتۈپ تۇراتتى.

بىز مەككىنى پەتھى قىلىش ئۈچۈن ئېلىپ بېرىلغان ئۇرۇش ھەققىدە «تارىخ كىتابلىرىمىزدا» توختالدىق. بۇ ھەقتە ئىزدىنىشنى خالىغۇچىلار ئاشۇ كىتابلارغا مۇراجىئەت قىلسۇن. اللە تائالاغا كۆپ ھەمدۇ - سانالار بولسۇن!

ئىمام ئەھمەد ئەبۇئەمىردىن جابىر ئىبنى ئابدۇللاھنىڭ قوشنىسىنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىدۇ: مەن بىر سەپەردىن قايتىپ كەلدىم. جابىر ئىبنى ئابدۇللاھ مەندىن ھاردۇق سوراپ قېشىمغا كىرىپتۇ. مەن ئۇنىڭغا: كىشىلەرنىڭ گۇرۇھ - گۇرۇھقا بۆلۈنۈپ كەتكەنلىكىدىن ۋە ئۇلار پەيدا قىلغان ئىشلاردىن سۆزلەپ بەردىم. شۇنىڭ بىلەن جابىر ئىبنى ئابدۇللاھ يىغلاپ كەتتى ۋە ئازدىن كېيىن: مەن پەيغەمبەرئەلەيھىسسالامنىڭ: «ھەقىقەتەن كىشىلەر اللەنىڭ دىنىغا توپ - توپ بولۇپ كىرىدۇ ۋە ئاز زاماندىن كېيىن ئۇنىڭدىن توپ - توپ بولۇپ چىقىپ كېتىدۇ» دېگەنلىكىنى ئاڭلىغان ئىدىم، دېدى.

اللە تائالاغا شۈكۈرلەر بولسۇن. شۇنىڭ بىلەن سۈرە نەسرنىڭ تەپسىرى تۈگىدى.

